

Section - B

Q2. Nation of travel in historical imagination.

Ans ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਲਪਨਾ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਰੂਪ

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ (Travel) ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸਰੀਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਸੋਚ, ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ “ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਲਪਨਾ” (Historical Imagination) ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੌਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

---

1. ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਕਲਪਨਾ

- ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੀਵਨ ਯਾਪਨ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ – ਜਿਵੇਂ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀ ਖੋਜ, ਸ਼ਿਕਾਰ, ਜਲ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਖੋਜ।
  - ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਲਪਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਜੀਵਨ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
  - ਧਰਮ ਤੇ ਮਿਥਕਾਂ (ਜਿਵੇਂ ਰਾਮਾਇਣ, ਮਹਾਭਾਰਤ, ਗ੍ਰੀਕ ਮਿਥੋਲੋਜੀ) ਵਿੱਚ ਵੀ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਦੁਸਾਹਸੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਆਧਿਆਤਮਿਕ ਖੋਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ।
-

2. ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਕਲਪਨਾ

- ਮੱਧਯੁਗ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਰੂਪ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਰਿਹਾ।
  - ਲੋਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਤੱਕ ਜਾਣ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਤਮਿਕ ਸੁੱਧੀ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਮੰਨਦੇ ਸਨ।
  - ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਲਪਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਪਵਿੱਤਰਤਾ, ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਏਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮੰਨੀ ਗਈ।
-

3. ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਖੋਜ ਯਾਤਰਾਵਾਂ

- ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਵਪਾਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ।
- ਰੇਸ਼ਮ ਮਾਰਗ (Silk Route), ਮਸਾਲਿਆਂ ਦੀ ਖੋਜ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਖੋਜਾਂ (ਜਿਵੇਂ ਕੋਲੰਬਸ, ਵਾਸਕੋ ਡਾ ਗਾਮਾ) ਨੇ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਬਣਾਇਆ।

- ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਲਪਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਨਵੀਂ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਖੋਜ, ਖਜਾਨਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਅਤੇ ਸਭਿਅਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਈ ਗਈ।
-

4. ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੇ ਸਾਮਰਾਜਕ ਯਾਤਰਾ

- ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ, ਰਾਜਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਲਪਨਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ, ਜਿੱਤ ਅਤੇ ਸੈਨਿਕ ਪਰਾਕ੍ਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ।
  - ਸਿਕੰਦਰ ਮਹਾਨ, ਚੰਗੇਜ਼ ਖਾਨ ਜਾਂ ਮੁਗਲ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ।
-

5. ਆਧੁਨਿਕ ਕਲਪਨਾ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ

- ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ, ਨਵੀਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ।
  - ਯਾਤਰਾ ਹੁਣ ਕੇਵਲ ਜੀਵਨ ਬਚਾਉਣ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਕਲਪਨਾ ਵਿੱਚ ਸੁਖ-ਸਹੂਲਤ, ਗਿਆਨ, ਸਾਹਸ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਗਈ।
-

ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼

ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਲਪਨਾ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਰੂਪ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਦਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

- ਕਦੇ ਇਹ ਬਚਾਅ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸੀ,
- ਕਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਭਗਤੀ ਦਾ ਰੂਪ,
- ਕਦੇ ਵਪਾਰ ਤੇ ਖੋਜ ਦਾ ਕੇਂਦਰ,
- ਤੇ ਕਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਖੋਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਤਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਕਲਪਨਾ, ਸੰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਰਹੀ ਹੈ।

Q2. Types of forms of tourism

Ans ਪਰਿਆਟਨ ਦੇ ਕਿਸਮਾਂ (Types of Tourism)

ਪਰਿਆਟਨ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੰਡ ਯਾਤਰੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼, ਸਥਾਨ, ਸਮਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

---

1. ਭੂਗੋਲਿਕ ਆਧਾਰ ਤੇ

1. ਦੇਸੀ ਪਰਿਆਟਨ (Domestic Tourism)

- ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਉਦਾਹਰਣ: ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਿਮਲਾ ਜਾਂ ਗੋਆ ਘੁੰਮਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਰਿਆਟਨ (International Tourism)

- ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਯਾਤਰੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਇਹ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:
  - ਇਨਬਾਊਂਡ (Inbound Tourism): ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਯਾਤਰੀ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।
  - ਆਊਟਬਾਊਂਡ (Outbound Tourism): ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

2. ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ

1. ਮਨੋਰੰਜਨ ਪਰਿਆਟਨ (Leisure Tourism)

- ਛੁੱਟੀਆਂ ਮਨਾਉਣ, ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਯਾਤਰਾ।
- ਉਦਾਹਰਣ: ਸਮੁੰਦਰੀ ਤਟ, ਪਹਾੜੀ ਸਥਾਨ, ਰਿਜ਼ੋਰਟ।

2. ਸਾਹਸੀ ਪਰਿਆਟਨ (Adventure Tourism)

- ਰੋਮਾਂਚਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਟ੍ਰੈਕਿੰਗ, ਪੈਰਾਗਲਾਇਡਿੰਗ, ਰਾਫਟਿੰਗ, ਪਹਾੜ ਚੜ੍ਹਾਈ।
- ਇਹ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਜੋਖਮ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

3. ਧਾਰਮਿਕ ਪਰਿਆਟਨ (Religious Tourism / Pilgrimage Tourism)

- ਤੀਰਥ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ।
- ਉਦਾਹਰਣ: ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਵਾਰਾਣਸੀ, ਮੱਕਾ, ਬੋਧਗਯਾ।

4. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਪਰਿਆਟਨ (Cultural Tourism)
  - ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਰਿਵਾਜ, ਲੋਕ-ਨ੍ਰਿਤ, ਮੇਲੇ, ਤੇਵਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ।
  - ਉਦਾਹਰਣ: ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਲੋਕ-ਨਾਟਕ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ।
5. ਸਿਹਤ ਪਰਿਆਟਨ (Health / Medical Tourism)
  - ਇਲਾਜ, ਸਰਜਰੀ ਜਾਂ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ/ਯੋਗਿਕ ਥੈਰੇਪੀ ਲਈ ਯਾਤਰਾ।
  - ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਕੇਂਦਰ ਕੇਰਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ।
6. ਵਪਾਰਕ ਪਰਿਆਟਨ (Business Tourism)
  - ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਲਈ ਯਾਤਰਾ।
7. ਸਿੱਖਿਆ ਪਰਿਆਟਨ (Educational Tourism)
  - ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਰਿਸਰਚ, ਅਧਿਐਨ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਜਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਐਕਸਚੇਂਜ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ।
8. ਖੇਡ ਪਰਿਆਟਨ (Sports Tourism)
  - ਖੇਡਾਂ ਦੇਖਣ ਜਾਂ ਖੇਡਣ ਲਈ।
  - ਉਦਾਹਰਣ: ਓਲੰਪਿਕ, ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ, IPL।

3. ਅਵਧੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ

1. ਛੋਟੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪਰਿਆਟਨ (Short-term Tourism) – ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਦਿਨ ਦੀ ਯਾਤਰਾ।
2. ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪਰਿਆਟਨ (Long-term Tourism) – ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਜਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਯਾਤਰਾ।

---

4. ਹੋਰ ਕਿਸਮਾਂ

1. ਪਰਿਆਵਰਣ ਪਰਿਆਟਨ (Eco-tourism) – ਕੁਦਰਤੀ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਕੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਕਦਰ।
2. ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਪਰਿਆਟਨ (Rural Tourism) – ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਰਿਵਾਜਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ।

3. ਵਿਰਾਸਤ ਪਰਿਆਟਨ (Heritage Tourism) – ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨਾਂ, ਕਿਲਿਆਂ, ਮਹਲਾਂ, ਮੰਦਰਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ।
4. ਡਾਰਕ ਟੂਰਿਜ਼ਮ (Dark Tourism) – ਉਹ ਸਥਾਨ ਜਿਥੇ ਦੁਖਾਤਮਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ (ਜਿਵੇਂ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ, ਯਾਦਗਾਰਾਂ, ਕਾਲਾ ਪਾਣੀ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ, ਜਲਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ)।

ਪਰਿਆਟਨ ਦੇ ਰੂਪ (Forms of Tourism)

1. ਇਨਡੀਵਿਜ਼ੁਅਲ ਟੂਰਿਜ਼ਮ (Individual Tourism): ਇੱਕਲਾ ਯਾਤਰੀ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਪਰਿਵਾਰਕ/ਛੋਟੀ ਟੋਲੀ ਨਾਲ ਯਾਤਰਾ।
2. ਗਰੁੱਪ ਟੂਰਿਜ਼ਮ (Group Tourism): ਟੂਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮੂਹਕ ਯਾਤਰਾ।
3. ਪੈਕੇਜ ਟੂਰਿਜ਼ਮ (Package Tourism): ਟ੍ਰੈਵਲ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਪੈਕੇਜ (ਹੋਟਲ, ਆਵਾਜਾਈ, ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਸਮੇਤ)।
4. ਸਪੈਸ਼ਲ ਇੰਟਰੈਸਟ ਟੂਰਿਜ਼ਮ (Special Interest Tourism): ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਰੁਚੀ (ਜਿਵੇਂ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ, ਵਾਇਲਡਲਾਈਫ, ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ, ਕੁਲਿਨਰੀ ਟੂਰਿਜ਼ਮ) ਲਈ ਯਾਤਰਾ।

ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼

ਪਰਿਆਟਨ ਦੇ ਕਿਸਮਾਂ ਤੇ ਰੂਪ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੋੜਾਂ ਤੇ ਰੁਚੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਸਾਹਸ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ, ਕੋਈ ਸਿਹਤ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਆਟਨ ਮਨੁੱਖੀ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਧਿਅਮ ਹੈ।

Q3. Motivations for tourism

Ans ਪਰਿਆਟਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾਵਾਂ (Motivations for Tourism)

ਪਰਿਆਟਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ (motivation) ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਕਾਰਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰੇਰਣਾਵਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ, ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਆਧਿਆਤਮਿਕ ਲੋੜਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

---

1. ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਤੇ ਆਰਾਮ (Leisure and Relaxation Motivation)

- ਲੋਕ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਰੁਟੀਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਥੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
  - ਮਨੋਰੰਜਨ, ਖੇਡਾਂ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਤਟਾਂ, ਪਹਾੜਾਂ ਜਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
  - ਇਹ Stress Release ਅਤੇ Mental Refreshment ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਹੈ।
-

2. ਸਾਹਸ ਅਤੇ ਰੋਮਾਂਚ (Adventure and Excitement Motivation)

- ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਤੇ ਜੋਖਿਮ ਭਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
  - ਉਦਾਹਰਣ: ਪਹਾੜ ਚੜ੍ਹਨਾ, ਰਾਫਟਿੰਗ, ਸਕੂਬਾ ਡਾਇਵਿੰਗ, ਜੰਗਲ ਸਫਾਰੀ।
  - ਇਹ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਭਰੀ ਮਨੋਵਿੱਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੈ।
-

3. ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਆਧਿਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰੇਰਣਾ (Religious and Spiritual Motivation)

- ਕਈ ਲੋਕ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
  - ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਭਗਤੀ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੈ।
  - ਉਦਾਹਰਣ: ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਵਾਰਾਣਸੀ, ਮੱਕਾ, ਬੋਧਗਯਾ, ਕੈਦਾਰਨਾਥ।
-

4. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ (Cultural and Educational Motivation)

- ਲੋਕ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਆਂ, ਇਤਿਹਾਸ, ਕਲਾ, ਨ੍ਰਿਤ, ਮੇਲੇ ਤੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
  - ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਾਂ ਖੋਜਕਾਰ ਅਧਿਐਨ ਯਾਤਰਾਵਾਂ (Study Tours) ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
  - ਉਦਾਹਰਣ: ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਰਕ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਕਸਚੇਂਜ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ।
-

5. ਸਿਹਤ ਤੇ ਚਿਕਿਤਸਾ ਪ੍ਰੇਰਣਾ (Health and Medical Motivation)

- ਕੁਝ ਲੋਕ ਸਿਹਤ ਇਲਾਜ ਜਾਂ ਥੈਰੇਪੀ ਲਈ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
  - ਉਦਾਹਰਣ: ਕੇਰਲ ਦੇ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਕੇਂਦਰ, ਯੋਗ ਰਿਟਰੀਟ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਜਰੀ।
  - ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ Medical Tourism ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
-

6. ਵਪਾਰਕ ਤੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਪ੍ਰੇਰਣਾ (Business and Professional Motivation)

- ਕਾਰੋਬਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਲਈ ਲੋਕ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
  - ਇਹ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੈ।
-

7. ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰੇਰਣਾ (Social and Family Motivation)

- ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਦੇਸਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ।
  - ਵਿਆਹ, ਮੇਲੇ, ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ।
  - ਇਹ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਏਕਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੈ।
-

8. ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ (Economic and Shopping Motivation)

- ਕੁਝ ਲੋਕ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਲਈ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਸੋਨਾ, ਕੱਪੜੇ, ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਥਕਲਾ ਉਤਪਾਦ।
  - ਉਦਾਹਰਣ: ਦੁਬਈ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਫੈਸਟਿਵਲ।
-

9. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਰਵ ਅਤੇ ਦੇਸ਼-ਭਗਤੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ (National Pride and Patriotic Motivation)

- ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- ਉਦਾਹਰਣ: ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹਾ, ਜਲਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ, ਇੰਡੀਆ ਗੇਟ।

- ਇਹ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਮਾਣ ਜਗਾਉਂਦੀ ਹੈ।
-

10. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਚੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ (Special Interest Motivation)

- ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਸ ਰੁਚੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ, ਵਾਇਲਡਲਾਈਫ ਸਟੱਡੀ, ਪਕਵਾਨ (culinary tourism), ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਜਾਂ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ।
  - ਉਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ੌਕ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
-

ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼

ਪਰਿਆਟਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾਵਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਲੋੜਾਂ ਤੋਂ ਜੰਮਦੀਆਂ ਹਨ।

- ਕੋਈ ਆਰਾਮ ਲਈ,
- ਕੋਈ ਸਾਹਸ ਲਈ,
- ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ,
- ਤੇ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਤਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਰਾਦਿਆਂ ਤੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

OBJECTS OF TOURISM

Q.1 tourism as an object of pleasure scenic, beauty, health, and leisure

Ans. ਪਰਿਆਟਨ ਆਨੰਦ ਦੇ ਵਸਤੂ ਵਜੋਂ (Tourism as an Object of Pleasure)

ਪਰਿਆਟਨ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਆਨੰਦ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਸਰੋਤ ਹੈ।

- ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਰੁਟੀਨ, ਕੰਮਕਾਜੀ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਥਕਾਵਟ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਲੈਣ ਲਈ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

- ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਸਥਾਨ ਦੀ ਖੋਜ, ਵੱਖਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
  - ਇਤਿਹਾਸਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਵੀ, ਯਾਤਰਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਨੁੱਖੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰਹੀ ਹੈ।
-

ਪਰਿਆਟਨ ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਵਸਤੂ ਵਜੋਂ (Tourism as an Object of Scenic Beauty)

ਪਰਿਆਟਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

- ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਦੀਆਂ, ਝਰਨੇ, ਜੰਗਲ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਤਟ, ਝੀਲਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਕ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ।
  - ਕੁਦਰਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
  - ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਥਾਨ (ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਿਮਲਾ, ਮਨਾਲੀ, ਕੇਰਲ ਦੇ ਬੈਕਵਾਟਰ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀਆਂ ਵਾਦੀਆਂ) ਸੁੰਦਰਤਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਿਆਟਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਹਨ।
-

ਪਰਿਆਟਨ ਸਿਹਤ ਦੇ ਵਸਤੂ ਵਜੋਂ (Tourism as an Object of Health)

ਪਰਿਆਟਨ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਨਾਲ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ।

- ਹੈਲਥ ਟੂਰਿਜ਼ਮ (Health Tourism): ਲੋਕ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
  - ਯੋਗ, ਧਿਆਨ, ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਚਿਕਿਤਸਾ, ਸਪਾ ਥੈਰੇਪੀ, ਹਿਮਾਲਿਆਈ ਰਿਟਰੀਟ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ।
  - ਕਈ ਵਾਰ ਪਰਿਆਟਨ ਚਿਕਿਤਸਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (Medical Tourism), ਜਿਵੇਂ ਸਰਜਰੀ ਜਾਂ ਖਾਸ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਣ ਲਈ।
-

ਪਰਿਆਟਨ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਵਸਤੂ ਵਜੋਂ (Tourism as an Object of Leisure)

ਪਰਿਆਟਨ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ।

- ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕ ਖੇਡਾਂ, ਸੰਗੀਤ, ਨਾਚ, ਖਰੀਦਦਾਰੀ, ਕਲਾ ਤੇ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
- ਸਮੁੰਦਰੀ ਤਟਾਂ 'ਤੇ ਰਿਜ਼ੋਰਟ, ਐਮਿਊਜ਼ਮੈਂਟ ਪਾਰਕ, ਵਾਇਲਡਲਾਈਫ ਸਫਾਰੀ, ਕਰੂਜ਼ ਟ੍ਰਿਪਸ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਖਾਸ ਸਰੋਤ ਹਨ।
- ਮਨੋਰੰਜਨਕ ਪਰਿਆਟਨ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਤਾਜਗੀ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼

ਪਰਿਆਟਨ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਨੰਦ, ਸੁੰਦਰਤਾ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਵਸਤੂ ਵਜੋਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਬਲਕਿ:

- ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਸਰੋਤ ਬਣਦਾ ਹੈ,
- ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ,
- ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਸੁਧਾਰਦਾ ਹੈ,
- ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਆਟਨ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਨ, ਸੁਖ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਾਧਨ ਹੈ।

Q.5. Tourism as a preserve of heritage, historical, and religious sites.

Ans ਪਰਿਆਟਨ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਸੰਰਕਸ਼ਕ ਵਜੋਂ (Tourism as a Preserver of Heritage)

- ਹਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਾਸਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਲਾ, ਵਾਸਤੁਕਲਾ, ਲੋਕ-ਨਾਟਕ, ਰਸਮਾਂ ਤੇ ਮੇਲੇ-ਤਿਉਹਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
  - ਪਰਿਆਟਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੈਲਾਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਸੰਰਕਸ਼ਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
  - ਉਦਾਹਰਣ: ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ, ਮਹਲ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ-ਨਾਟਕ (ਭੰਗੜਾ, ਗਿੱਧਾ) ਆਦਿ।
-

ਪਰਿਆਟਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਰਕਸ਼ਕ ਵਜੋਂ (Tourism as a Preserver of Historical Sites)

- ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਹਿਮਾ ਤੇ ਸਭਿਅਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।
- ਪਰਿਆਟਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਸਰੋਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਜਦੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਦੇਸੀ ਸੈਲਾਨੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵੱਧਦੀ ਹੈ।
- ਉਦਾਹਰਣ: ਤਾਜ ਮਹਲ (ਯੂਨੇਸਕੋ ਵਿਰਾਸਤ ਸਥਾਨ), ਕੁਤਬ ਮਿਨਾਰ, ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹਾ, ਜਲਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼।

ਪਰਿਆਟਨ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਰਕਸ਼ਕ ਵਜੋਂ (Tourism as a Preserver of Religious Sites)

- ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ (Pilgrimage Tourism) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ, ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ।
- ਜਦੋਂ ਸੈਲਾਨੀ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਥੇ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ, ਸੁਵਿਧਾ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।
- ਉਦਾਹਰਣ: ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਵਾਰਾਣਸੀ ਦਾ ਕਾਸ਼ੀ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਮੰਦਰ, ਬੋਧਗਯਾ, ਅਜਮੇਰ ਸ਼ਰੀਫ਼।

ਪਰਿਆਟਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਰਾਸਤ ਤੇ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਰਕਸ਼ਣ ਉੱਤੇ

1. ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ: ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
2. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਹਿਚਾਣ: ਯੂਨੇਸਕੋ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।
3. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ: ਪਰਿਆਟਨ ਰਾਹੀਂ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿ ਤੇ ਰਸਮਾਂ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
4. ਸਮਾਜਿਕ ਏਕਤਾ: ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਇਕੱਠੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਤੇ ਸਮਝ ਵਧਦੀ ਹੈ।

ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼

ਪਰਿਆਟਨ ਸਿਰਫ਼ ਮਨੋਰੰਜਨ ਜਾਂ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਭਾਲਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

- ਇਹ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਜੀਵੰਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ,
- ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ,
- ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ-ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਰਿਆਟਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮਾਇਨੇ ਵਿੱਚ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਸੰਰਕਸ਼ਕ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨ (Historical Sites)

1.

ਤਾਜ ਮਹਲ (ਆਗਰਾ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼)

- ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸੱਤ ਅਜੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ।
- ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੇਗਮ ਮੁਮਤਾਜ ਮਹਲ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ।
- ਚਿੱਟੇ ਸੰਗਮਰਮਰ ਦਾ ਇਹ ਮਕਬਰਾ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2.

ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹਾ (ਦਿੱਲੀ)

- ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਾਨ।
- 17ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਨੇ ਬਣਵਾਇਆ।
- ਇੱਥੇ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਤਿਰੰਗਾ ਝੰਡਾ ਫਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ।

3.

ਕੁਤਬ ਮਿਨਾਰ (ਦਿੱਲੀ)

- ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਇੱਟਾਂ ਦੀ ਮਿਨਾਰ (73 ਮੀਟਰ ਉੱਚੀ)।
- 1193 ਵਿੱਚ ਕੁਤਬ-ਉਦ-ਦੀਨ ਐਬਕ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ।
- ਯੂਨੇਸਕੋ ਵਿਰਾਸਤ ਸਥਾਨ।

4.

ਜਲਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੰਜਾਬ)

- 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1919 ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਨੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ।
- ਇਹ ਸਥਾਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

5.

ਹੰਪੀ (ਕਰਨਾਟਕ)

- ਵਿਜਯਨਗਰ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ।
- ਇੱਥੇ ਦੇ ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਖੰਡਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।
- ਯੂਨੇਸਕੋ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਸਥਾਨ ਘੋਸ਼ਿਤ।

ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ (Religious Sites)

1.

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੰਜਾਬ)

- ਜਿਸਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦਾ ਮੰਦਰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨ।
- ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਯਾਤਰੀ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਹਨ।

2.

ਕਾਸ਼ੀ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਮੰਦਰ (ਵਾਰਾਣਸੀ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼)

- ਭਗਵਾਨ ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਮੰਦਰ।
- ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨ।
- ਵਾਰਾਣਸੀ ਨੂੰ “ਮੋਖਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ” ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

3.

ਬੋਧਗਯਾ (ਬਿਹਾਰ)

- ਇੱਥੇ ਭਗਵਾਨ ਬੁੱਧ ਨੇ ਬੋਧੀ ਵਿਖੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।
- ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ।

4.

ਅਜਮੇਰ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦਰਗਾਹ (ਅਜਮੇਰ, ਰਾਜਸਥਾਨ)

- ਸੂਫ਼ੀ ਸੰਤ ਖਵਾਜ਼ਾ ਮੇਇਨੁੱਦੀਨ ਚਿਸ਼ਤੀ ਦੀ ਮਜ਼ਾਰ।
- ਹਰ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕ ਇੱਥੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

5.

ਵੈਸ਼ਣੋ ਦੇਵੀ ਮੰਦਰ (ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ)

- ਤ੍ਰਿਕੂਟ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ।
- ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ।
- ਹਰ ਸਾਲ ਲੱਖਾਂ ਯਾਤਰੀ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ।

ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਬੇਅੰਤ ਧਰੋਹਰ ਹੈ।

- ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।
- ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਆਧਿਆਤਮਿਕਤਾ, ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ।

ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ “ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ” ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

Q.6 tourism as an object of culture holiday seasons

Ans ਪਰਿਆਟਨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਵਸਤੂ ਵਜੋਂ (Tourism as an Object of Culture)

- ਪਰਿਆਟਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਆਂ, ਰਸਮ-ਰਿਵਾਜਾਂ, ਕਲਾ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ।
- ਹਰ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਸੈਲਾਨੀ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।
- ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਪਰਿਆਟਨ (Cultural Tourism): ਸੈਲਾਨੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਸੰਗ੍ਰਹਾਲਿਆਂ, ਲੋਕ-ਨਾਟਕਾਂ, ਮੇਲਿਆਂ ਅਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- ਉਦਾਹਰਣ:
  - ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਲੋਕ-ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ (ਘੁਮਰ ਨਾਚ, ਪਪੇਟ ਸ਼ੋਅ),
  - ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭੰਗੜਾ ਤੇ ਗਿੱਧਾ,
  - ਕੇਰਲ ਦਾ ਕਥਕਲੀ ਤੇ ਓਣਮ ਤਿਉਹਾਰ।

ਪਰਿਆਟਨ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਤੇ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੇ ਵਸਤੂ ਵਜੋਂ (Tourism as an Object of Holiday Seasons)

- ਤਿਉਹਾਰ ਅਤੇ ਛੁੱਟੀਆਂ ਪਰਿਆਟਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਨਾਲ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਨਵੇਂ ਸਥਾਨ ਵੇਖਣ, ਮੇਲਿਆਂ-ਤਿਉਹਾਰਾਂ ‘ਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- ਤਿਉਹਾਰਕ ਪਰਿਆਟਨ (Festival Tourism): ਸੈਲਾਨੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਤਿਉਹਾਰ ਜਾਂ ਮੇਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ਉਦਾਹਰਣ:

- ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਭਾਰਤ ਮੇਲਾ (Trade Fair),
- ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੈਸਾਖੀ ਤਿਉਹਾਰ ਤੇ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ (ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ),
- ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ ਨਵਰਾਤਰੀ ਗਰਬਾ,
- ਗੋਆ ਦਾ ਕਾਰਨੀਵਾਲ,
- ਕੇਰਲ ਦਾ ਓਣਮ।

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਤੇ ਤਿਉਹਾਰਕ ਪਰਿਆਟਨ ਦੇ ਫਾਇਦੇ

1. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ: ਸੈਲਾਨੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਲਾ, ਭੋਜਨ, ਰਸਮਾਂ ਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
2. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਹਿਚਾਣ: ਤਿਉਹਾਰ ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਸਮਾਰੋਹ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
3. ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ: ਮੇਲੇ ਤੇ ਤਿਉਹਾਰ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਆਮਦਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
4. ਸਮਾਜਿਕ ਏਕਤਾ: ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿਕਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਧਦੀ ਹੈ।

ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼

ਪਰਿਆਟਨ ਜਦੋਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਅਤੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੇ ਵਸਤੂ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਬਲਕਿ:

- ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ,
- ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਏਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ,
- ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਧਰੋਹਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

Q7. Tourism as a social habit.

Ans ਪਰਿਆਟਨ ਸਮਾਜਿਕ ਆਦਤ ਵਜੋਂ (Tourism as a Social Habit)

1.

ਪਰਿਚਯ

- ਮਨੁੱਖ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸੰਪਰਕ, ਮਿਲਾਪ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ।
  - ਜਿਵੇਂ ਸਮਾਜ ਬਦਲਿਆ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵੀ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।
  - ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਆਟਨ ਸਿਰਫ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਰੁਝਾਨ ਅਤੇ ਆਦਤ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।
-

2.

ਸਮਾਜਿਕ ਮਿਲਾਪ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧ

- ਯਾਤਰਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
  - ਪਰਿਆਟਨ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕ ਵੱਖਰੇ ਸਮਾਜਿਕ ਗਰੁੱਪਾਂ, ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ।
  - ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਦੇਸਤੀ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਧਦੀ ਹੈ।
-

3.

ਪਰਿਵਾਰਕ ਤੇ ਸਮੂਹਕ ਆਦਤ

- ਪਰਿਆਟਨ ਅਕਸਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸਤਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
  - ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਆਦਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।
  - ਇਸ ਨਾਲ ਸਮੂਹਕ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਾਂ ਵਧਦਾ ਹੈ।
-

4.

ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ

- ਕਈ ਵਾਰ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨਾ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
  - ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨਾ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਅਤੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
  - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਆਟਨ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਰੁਝਾਨ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
-

5.

ਸਮਾਜਿਕ ਰਸਮਾਂ ਅਤੇ ਆਦਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ

- ਕਈ ਵਾਰ ਪਰਿਆਟਨ ਧਾਰਮਿਕ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਜਾਂ ਤੀਰਥ-ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਦੀ ਰਸਮ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਰਸ਼ਨ, ਕਾਂਵੜ ਯਾਤਰਾ, ਕੈਲਾਸ਼ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਯਾਤਰਾ)।
  - ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਅਤੇ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨਾ ਸਮਾਜਿਕ ਆਦਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।
-

6.

ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਆਦਤ ਵਜੋਂ ਪਰਿਆਟਨ

- ਅੱਜ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਵੀਕਐਂਡ ਟ੍ਰਿਪਸ, ਸਮਰ ਹਾਲੀਡੇਜ਼, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੇਜ਼ਮਰਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।
  - ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਇਸ ਆਦਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੇ ਹਨ।
-

ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼

ਪਰਿਆਟਨ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਆਦਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ:

- ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ,
- ਪਰਿਵਾਰਕ ਤੇ ਸਮੂਹਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ,
- ਸਮਾਜਿਕ ਰਸਮਾਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ,

- ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਰੁਤਬੇ ਤੇ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਆਟਨ ਸਿਰਫ਼ ਯਾਤਰਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇਕ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਅਤੇ ਆਦਤ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੰਪੰਨ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

Q8. Tourism as a means of globalisation, theme of integration and identity.

Ans . 1. ਪਰਿਆਟਨ ਗਲੋਬਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ (Tourism as a Means of Globalisation)

- ਗਲੋਬਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ – ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ।
- ਪਰਿਆਟਨ ਇਸਨੂੰ ਤਾਕਤਵਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ:
  - ਲੋਕ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ ਕਰਕੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਭਾਸ਼ਾ, ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ।
  - ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਸ਼ਵ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਹੈ।
  - ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼, ਹੋਟਲ ਉਦਯੋਗ, ਆਨਲਾਈਨ ਟ੍ਰੈਵਲ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਤੇ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

2. ਪਰਿਆਟਨ ਏਕੀਕਰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਜੋਂ (Tourism as a Theme of Integration)

- ਪਰਿਆਟਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ, ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ।
- ਇਹ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਕ ਏਕੀਕਰਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੈਲਾਨੀ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਭੋਜਨ, ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਰਸਮਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤਿਉਹਾਰ (ਜਿਵੇਂ ਕੰਨ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲ, ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ, ਐਕਸਪੋ ਮੇਲੇ) ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ।
- ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਆਟਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ।

3. ਪਰਿਆਟਨ ਪਹਿਚਾਣ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ (Tourism as a Means of Identity)

- ਹਰ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪਹਿਚਾਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
  - ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਪਹਿਚਾਣ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ:
    - ਤਾਜ ਮਹਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ।
    - ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ।
    - ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਨਾਟਕ ਉਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹਨ।
  - ਪਰਿਆਟਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ 'ਤੇ ਗਰੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਉਹ ਪਹਿਚਾਣ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ।
-

4. ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼

ਪਰਿਆਟਨ ਸਿਰਫ਼ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ:

- ਇਹ ਗਲੋਬਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ,
- ਏਕੀਕਰਨ ਰਾਹੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਹੈ,
- ਅਤੇ ਪਹਿਚਾਣ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਦਰਸਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਆਟਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮਾਇਨੇ ਵਿੱਚ ਗਲੋਬਲ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਕ ਪਹਿਚਾਣ ਦਾ ਪੁਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 🌍✨